

مجموعه مقالات اولین همایش ملی

«نقش امر به معروف و نهی از منکر

در سلامت اقتصادی جامعه»

دانشگاه هرمزگان / ستاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر استان هرمزگان

بندرعباس / آذر ماه ۱۳۸۹

سرشناسه : همایش ملی نقش امر به معروف و نهی از منکر در سلامت اقتصادی جامعه
(نخستین: ۱۳۸۹: هرمزگان)

عنوان و نام پدیدآور : مجموعه مقالات اولین همایش ملی نقش امر به معروف و نهی از منکر در سلامت اقتصادی
جامعه / [به سفارش] استاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر استان هرمزگان / دانشگاه هرمزگان

مشخصات نشر : بندرعباس: رسول، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری : ۴۳۲ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۶۱۰-۵۱-۲

وضعیت فهرست نویسی : فیا

موضوع : امر به معروف و نهی از منکر — مقابله و خطابه‌ها

شاسه افزوده : استاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر استان هرمزگان / دانشگاه هرمزگان

رده بندی کنگره : BP۲۲۶/۴-هـ/۸۶ ۱۳۸۹

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۷۵

شماره کاتالوژی ملی : ۳۳۱۰۴۲۱

نام کتاب: مجموعه مقالات اولین همایش ملی نقش امر به معروف و نهی از منکر در سلامت
اقتصادی جامعه

به اهتمام: استاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر استان هرمزگان / دانشگاه هرمزگان

ناشر: نشر رسول

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

چاپ: سلمان فارسی

ISBN: 978-600-5610-51-2

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۶۱۰-۵۱-۲

انتشارات رسول / تلفکس: ۰۷۶۱-۳۳۵۴۷۹۹

E- Mail: rasoolpublish@yahoo.com

WWW.Nashrerasool.ir

ریس همایش: حجت الاسلام والمسلمین دکتر سید شکرا... زندوی

دبیر همایش: دکتر احمد نوحه گر

مسئول شورای سیاستگذاری همایش: حجت الاسلام والمسلمین محمدرضا اسماعیلی

دبیر علمی همایش: دکتر جمشید جعفری دارابجردی

کمیته علمی همایش:

۱- دکتر اقبال زارعی

۲- دکتر محمد محبی نودز

۳- دکتر محمد رئوفی

۴- دکتر رضا پرومند

۵- دکتر اسدالله نوروزی

۶- دکتر حسین زینلی پور

مشاور اجرایی همایش: الهام محمدی

کمیته اجرایی همایش:

۱- دکتر میر مسعود سجادی (دبیر اجرایی)

۲- علی آشام

۳- سعید یزدان پناه

۴- قاسم طاهری

۵- عبدالرسول ذاکری

۶- فاطمه رستگار

۷- سیما خلیق زاده

فهرست سخنرانی‌ها و مقالات

ردیف	نویسنده / سخنران	عنوان مقاله
۶	دکتر محسن رضایی	پیام دکتر محسن رضایی، دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام
۱۰	دکتر شکرالله زندوی	سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین دکتر زندوی، رئیس همایش و مدیر کل سازمان تبلیغات اسلامی استان هرمزگان
۱۳	دکتر احمد نوحه گر	پیام دکتر نوحه گر، رئیس دانشگاه هرمزگان و دبیر همایش
۱۴	دکتر جمشید جعفری دارابجری	سخنرانی دکتر جمشید جعفری دارابجری، دبیر علمی همایش
۱۸	حضرت آیت الله نعم آبادی	سخنرانی حضرت آیت الله نعم آبادی، امام جمعه و نماینده ولی فقیه در استان
۲۱	دکتر عبدالحسین رضایی راد	تأثیر اقتصاد بر امر به معروف و نهی از منکر
۵۳	دکتر رضا ماحوزی	مشارکت سیاسی و توسعه اقتصادی در پرتو امر به معروف
۶۷	منصور درویشی توفیقی	باز تولید امر به معروف و نهی از منکر در اقتصاد الکترونیک
۸۹	دکتر حسن میرزایی	امر به معروف و نهی از منکر و سلامت اقتصادی
۱۱۵	مجتبی کریمیان	عوامل اثربخش در امر به معروف و نهی از منکر با نگرشی بر نظریه‌های روانشناسی
۱۳۷	فرانک بهمنی	سلامت اقتصادی در سنت و سیره پیامبر ﷺ و ائمه معصومین (ع)
۱۵۷	دکتر مجید حاجبی بابایی	چارچوبی برای تحلیل تاریخی - جامعه‌شناختی
۱۷۷	داود اسدیان	اهمیت امر به معروف و نهی از منکر و ضرورت نظارت عمومی
۱۹۷	سید محمد صادق حسینی	بایدها و نبایدهای اقتصادی در زمینه تولید، توزیع و تجارت
۲۲۵	دکتر کریم سواری	نقش بعد روانشناختی فرضیه امر به معروف و نهی از منکر در اصلاح الگوی مصرف
۲۳۷	دکتر ابراهیم بهرامی نیا	بررسی تأثیر الگوی مصرف بر توسعه پایدار (با تأملی بر آموزه‌های اسلام)
۲۵۱	محسن موحدی	نقش فرهنگ‌سازی امر به معروف و نهی از منکر در اصلاح الگوی مصرف
۲۶۹	محمی الدین آورجه	عوامل مؤثر و کارآمد در امر به معروف و نهی از منکر
۲۸۳	عباسعلی اخوان ارمکی	نقش امر به معروف و نهی از منکر بر سلامت اقتصاد
۲۹۷	دکتر علی اکبر ایزدی فرد	پیش مفهوم و شیوه اجرای امر به معروف و نهی از منکر در فقه اسلامی
۳۳۷	فرزانه شکر	نقش فرهنگ سازی امر به معروف و نهی از منکر در اصلاح الگوی مصرف
۳۵۷	سیده رقیه سیدی جربندی	عوامل تأثیرگذار در امر به معروف و نهی از منکر در آثار استاد شهید مطهری
۳۷۵	وجهه صالحی	فساد مالی به مثابه یک منکر اقتصادی
۳۹۳	یاسر پرورش	امر به معروف و نهی از منکر و ایجاد یک اقتصاد سالم بر اساس قانون اساسی جمهوری اسلامی
۴۱۷	مجتبی اخوان ارمکی	تأکید اسلام سفارش به رفاه و گریز از فقر برای سلامت اقتصاد

«پیام دکتر محسن رضایی»

دبیر محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام

ابعاد امر به معروف و نهی از منکر در حوزه اقتصادی

دست یابی به چشم انداز درست مسأله کشور و به خصوص رسیدن به جایگاه اول اقتصادی در منطقه آسیای جنوب غربی بدون فرهنگ سازی در حوزه های تولید، خدمات و مصرف قابل تحصیل نیست. اصلاح الگوی مصرف، توزیع مناسب در آمد و ساماندهی امور خدمات مالی با توجه به معروفات و نفی و محو فساد و تبیض یعنی نهی منکرات امکان پذیر است. دین مبین اسلام برای اصلاح رفتارها ساز و کارهای مناسبی از طریق فریضه امر به معروف و نهی از منکر معین نموده است. عمل به واجبات و ترک منکرات علاوه بر حوزه های سیاسی و اجتماعی در حوزه اقتصادی، نیز مورد تأکید است. بر اساس این وظیفه، همه افراد جامعه باید نسبت به یکدیگر احساس مسئولیت داشته باشند و اگر شاهد ارتکاب عمل زشتی (منکر) بودند، انجام دهنده را باز دارند و اگر مشاهده کردند وظیفه واجبی (معروف) مورد بی توجهی قرار گرفته و بدان عمل نمی شود، افراد را به انجام آن وادارند.

اصلاح الگوی مصرف به عنوان یک معروف اجتماعی در حوزه اقتصاد جامعه مورد توجه جدی است و باید رسانه‌ها مردم را در این باره آگاه کند و متخصصان هم در زمینه‌های مختلف، مصرف استاندارد و راه دستیابی به آن را بیان کنند و حتی ساز و کاری برای تحقق آن در نظر گیرند؛ زیرا بخشی از اسراف کاری‌ها - (منکرات) - نتیجه نبود آگاهی جامعه است.

اصلاح فرهنگ مصرف، نیازمند ارتقای آگاهی‌های مورد نیاز در زندگی فردی و جمعی است و بخشی از اصلاح الگوی مصرف هم در حوزه «هیئ‌المنکر» قرار می‌گیرد. در این بخش آن چه باید مورد توجه واقع شود، حساسیت مردم نسبت به اتلاف و اسراف اموال عمومی در سازمان‌ها و نهادهای جمعی و نیز زندگی خصوصی است. رفتارهای تجملی و بریز و پاش‌هایی که گاه در برخی سازمان‌ها و نهادها شاهد آن هستیم، از جمله مصادیق منکر در عرصه مصرف است. هدر دادن انرژی و یا ابزارهای صنعتی در صنعت و اسراف آب در کشاورزی از جمله منکراتی هستند که باید تک تک افراد جامعه به این «منکرها» توجه کنند و برای رفع آن قدم بردارند.

بنابراین می‌توان از ساز و کار امر به معروف و نهی از منکر برای اصلاح الگوی مصرف بهره برد و با ارتقای آگاهی جامعه، فرهنگ سازی کرده و از طریق تعیین مصادیق اسراف، منکر بودن آن رفتارها را به جامعه اعلام و مردم را به نهی از این گونه منکرها ترغیب کرد. البته جامعه ما همواره بر جنبه منفی و منکر بیشتر انگشت گذاشته و از ایجاد مقدمات و بسترهای لازم برای سوق دادن مردم به سمت معروف (اصلاح الگوی مصرف) غفلت ورزیده است.

تلاش در راه اصلاح الگوی مصرف یک وظیفه ملی و عمومی است اما رسالت اصلی بر دوش نخبگان و شخصیت‌های مرجع و تأثیرگذار است تا آنان زمینه‌های تحقق این راهبرد را در جامعه فراهم کنند. خداوند درباره این رسالت نخبگان در قرآن (سوره هود/۱۱۶) می‌فرماید: «فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةٍ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ

إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أُتْرِفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ»
 «پس چرا از نسل های پیش از شما خردمندانی نبودند که مردم را از فساد در زمین باز دارند؟ جز اندکی از کسانی که از میان آنان نجاتشان دادیم.»

یکی از آسیب های مهم بر فرد و جامعه اسراف و زیاده روی است که پیامدهای منفی و گاه خطرناکی، چه در بعد اقتصادی و چه در بعد اخلاقی بر جای می گذارد. اسراف، به معنای تجاوز از حد و «تبدیر» نیز، نابود کردن و هدر دادن مال و در تعبیر عامیانه درخت و پاش است.

از نگاه قرآن و روایت های پیشوایان دین، تمام واجبات و محرمات دینی، حدود الهی است و هرگونه تغییر در احکام یا عمل نکردن به آن، خروج از حد و ممنوع است. بنابراین، مصرف هرگونه کالایی که حرمت شرعی دارد، نوعی اسراف است. از سوی دیگر، تشخیص موضوع های گوناگون احکام، بیشتر به عهده عرف و مکلف گذاشته شده است.

این سخن امیرمؤمنان علی علیه السلام نیز ناظر به همین معیار است: «ما فوق الكفاف اسراف؛ بیش از اندازه کفاف، اسراف است». معیارهای عرفی اسراف، تضییع بی جهت، زیان باری آن برای بدن و استفاده از امکانات مادی بیش از نیاز است.

انباشت سرمایه، به تدریج روحیه رفاه زدگی و تجمل گرایی را در آدمی به وجود می آورد و در جای جای زندگی نمود می یابد. روحیه مصرف گرایی و رفاه زدگی و به تعبیر قرآن «اسراف» در آدمی شکل می گیرد. قرآن کریم، مترفان را اصحاب دوزخ می داند و سپس اسراف کاران را نیز همدریف آنها می بیند و می فرماید: «وَ أَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ؛ اسراف کاران، همدمان آتشند». (مؤمن: ۴۳)

بنابراین هدر دادن امکانات و منابع، اسراف بزرگ است. ممکن است از نگاه فردی و محدود، اسراف در کالاهایی همچون مواد غذایی و انرژی، ناچیز و بی‌اهمیت به حساب آید، اما روی هم رفته در سطح عمومی، خسارت‌های سنگینی به بار می‌آورد.

یکی از شیوه‌های مهم آموزه‌های دینی، برای مقابله با مفاسد اقتصادی و اخلاقی و تحکیم ارزش‌های دینی، تقویت باور انسان‌ها به مبدأ و معاد است. این اعتقاد همچون ناظری درونی، اجرای صحیح دستورهای الهی را تضمین می‌کند. آیه‌های مربوط به اسراف، با نهی و نکوهش اسراف و تبذیر، سقوط معنوی و عذاب اخروی اسراف‌کاران را خاطر نشان می‌سازد. پیشوایان معصوم علیهم‌السلام نیز در روایت‌هایی، با یادآوری پی‌آمدهای اخروی اسراف، همگان را از این عمل ناشایست باز می‌دارند.

تقویت ارزش‌هایی چون زهد، قناعت، میانه‌روی و مانند آن، از یک سو و ترغیب به مبارزه جدی با هواپرستی، خودنمایی و فخر فروشی از سوی دیگر، شیوه‌های درمان درونی اصلاح اقتصاد در حوزه فردی و اجتماعی است. اطلاع‌رسانی و دادن آگاهی‌های صحیح و کافی درباره استفاده بهینه از منابع به مردم و نیز بازشناسی آثار و پی‌آمدهای اقتصادی، اجتماعی و معنوی آن، بسیار مؤثر است. همچنین، نظارت همگانی بر رفتار و اعمال آدمی که در آموزه‌های دینی با تعبیر «مهر به معروف و نهی از منکر» از آن یاد می‌شود، از کارآمدترین شیوه‌های تثبیت ارزش‌ها و مقابله با مفاسد و انحراف‌هاست.

از این رو با فرهنگ سازی استفاده بهینه از منابع طبیعی و انسانی، اجرای عدالت و توزیع عادلانه ثروت اهداف چشم انداز تحقق می‌یابد.

دکتر محسن رضایی

«سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین دکتر زندوی»

رئیس محترم همایش و مدیر کل سازمان تبلیغات اسلامی هرمزگان

همایش ملی نقش امر به معروف و نهی از منکر در سلامت اقتصادی در نوع خود موضوع جدیدی است که اگر صاحب نظران با دقت به این موضوع بپردازند رهاوردهای مؤثری در سلامت اقتصادی به ارمغان خواهد آورد. برای روشن شدن مطلب به چند پیش فرض بسنده می‌کنم.

پیش فرض اول:

از آنجا که دین مقدس اسلام یک دین جامع، کامل، فراگیر و دینی است برای همه عصرها و نسلها و دین برگزیده خداوند متعال است پس بن بست ندارد. در هر مقوله‌ای پاسخ‌گو است و حرف برای گفتن دارد و در منابع غنی اسلام اعم از کتاب و سنت آیات و روایات فراوانی وجود دارد که وظیفه اندیشمندان است تا از رو بنا به زیر بنا بروند و مطالب مورد نیاز در این زمینه استخراج نموده و در اختیار جامعه بشری قرار بدهند.

پیش فرض دوم:

اسلام دنیا و آخرت سیاست و دیانت را از هم جدا نمی‌داند. آثار کار دنیا را در آخرت می‌بیند دنیا با آخرت به هم پیوسته است اگر چه دنیای امروز سعی می‌کند با آخرت را اصلاً نبیند و یا دنیا و آخرت را از هم جدا بیند؛ اما اسلام این دو را با هم مرتبط می‌داند همانطور که دین و سیاست، معنویت و حکومت را تفکیک ناپذیر می‌انگارد.

پیش فرض سوم:

اقتصاد بخشی از زندگی بشر است آن هم بخش مهم و اثر گذار، لذا دینی که مدعی است دنیا و آخرت به هم پیوسته است و برای تمام شئون زندگی طرح و برنامه دارد نمی‌تواند در زمینه اقتصاد، با اهمیتی که دارد طرحی ارائه نداده باشد. قطعاً در منابع اسلامی در این زمینه مطالب ارزنده و کاربردی وجود دارد که لازم است صاحب نظران به کنکاش علمی پرداخته و از رو بنا به زیر بنا به کشف اقتصاد اسلامی بپردازند. حال با فروض یاد شده